ІНТРОДУКЦІЯ

В Твоїй душі була блакить стоячих вод, оздоблених блідо-зеленою ряскою. В ній була тьмава імла давноминулих віків, вкритих таємничим серпанком чародійних явищ. Первісний шал і дикунська невибагливість.

В Твоїй душі була блакить безмежних глибин холодних океанів. В ній було омління південних місячних ночей і млявість застиглого болотяного повітря, насиченого отруйними гострими пахощами. І міріядами бактерій жахливих хвороб.

В Твоїй душі була блакить одвічної порожнечі.

Ти прагнув знати все і нічого. Ти не хотів. Спроваджував хвилини в безвість небуття.

Іна — твоя наречена. Ти не знав цього, але відчував. З самого початку.

У Іни була блакитна душа, і Ти не знав її, а відчував байдужий. З самого початку. В її душі була блакить свіжого весняного неба, блакить веселих квітів сонячної левади, омитих прозорою росою. В ній був простір і міць вільного моря і бадьорість ранішнього вітру гірських верховин.

В її душі була осліпляюче-яскрава сонячна блакить.

Її душа була овіяна згагою життя.

Іна була повна віри, надії, любови і ненависти. Трьох сестер і їхньої матері, про існування яких Іна не знала, але відчувала.

Ти був сином своєї матері, дочки напіввимерлого народу південної спеки. Твоя мати — смуглява єгиптянка — задивилась у свячені води Ніла, прикрашені загадковими лотосами і зачарованими зорями крокодилів. В свічаді вод відбивалися безликі важкі піраміди й сфінкси, тьмарили їй мозок давніми, як порох віків, легендами про буття минулого, вливали чаруючу силу в її душу.

Єгиптянка закохалася в безликого сфінкса, що стояв ліворуч від дороги великих пірамід. Вона щодня носила квіти до підніжжя свого улюбленого, оповивала його холодний камінь своїми гарячими руками й лащилась до нього гнучким смуглявим тілом.

Так вона досягла великої радости: вона заважніла.

В розкішному нумері готелю, де мешкав пригожий вчений англієць, Ти вперше побачив світу. Смуглява дочка південної спеки, що попала вперше туди, відчула свою помилку і порішила помститися за свого коханця.

Не встиг Тебе побачити Твій батько, а лише почути Твій вереск, не встиг він ствердити, що Ти був викапаний його нащадок, як засмоктуюче солодка отрута, одна з тих отрут, які знав тільки давній схід, була випита ним з ранішньою шклянкою кави. Протягом доби після того він зів'яв, сконав, списавши всю свою спадщину Твоїй матері. Лікарі не викрили прикмет самогубства, а молодого вченого пишно поховали його земляки англійці.

Смуглява єгиптянка того ж вечора понесла квіти до підніжжя свого улюбленого — безликого сфінкса, що стояв ліворуч від дороги великих пірамід. Вона оповивала його холодний камінь своїми гарячими руками і лащилась до нього гнучким тілом.

На всіх її оточуючих вона дивилась з того часу поглядом зацькованого звіряти, а цілими днями блукала в дальніх пірамідах. В такому стані зустрів її батько Іни.

Батько Іни був єдиним примірником гульвіси. І коли левиця демімонду, спізнившись з абортом, мусила вродити від нього кирпату доньку, він у зворушливому захопленні ридав від щастя. "Левиця" більш ніколи на нього не звертала уваги й зовсім забула, що вона могла колись щось породити: у неї не було блакитної душі.

Іна тим часом зростала у великому камінному місті, що приваблювало її вічним гаміром і людським божевіллям. Батько силкувався прийняти якнайжвавішу участь у вихованні своєї дочки, дивлячись на неї всякий раз з надзвичайною ніжністю і сльозами тихої радості на очах.

Після одної дворічної подорожі в Єгипет батько Іни вернувся разом з Твоєю матір'ю і трилітнім Тобою. Дочці старого Єгипту нащадок суворих скіфів нагадав своїм обличчям сфінкса, що стоїть ліворуч від дороги великих пірамід. Прибувши з ним до родини Іни, єгиптянка все зрозуміла, а надвечір випав сніг, який убив її блакитну душу.

В ту ніч у безликого сфінкса, що стояв ліворуч від дороги великих пірамід, упала додолу голова.

В ту ніч не стало батька у Іни.

Два мертві трупи, з обличчями білими, як нововипавший сніг, спокійно лежали обнявшись у ліжку з виразом захованої одвічної таємниці на своїх непорушних устах.

Лікарі не викрили прикмет самогубства, а родичі й знайомі пишно поховали разом батька Іни і Твою матір.

Ти цього не знав.

Твоя душа була зложена з двох ущерть повних великим змістом душ, в цілому ж вона являла собою порожню безодню. Душа Іни була зложена з двох порожніх душ і в цілому відзначалася повнотою осяйного змісту. Ваші душі являли собою два протилежні бігуни одної кулі і стреміли стати одним цілим.

Спадщинна отруйна кров Твоєї матері тяжким, незносимим прокляттям висіла над Тобою. Ти хотів і нікого не міг покохати, крім своєї вигаданої Мавки — Мрії. Ти тужив за коханням. В Тебе закохувалося кожне серце, в яке порожнім одрухом спадав Твій блакитно-тьмавий погляд. Безодня Твоєї душі несвідомо приваблювала й засмоктувала солодко кожного, хто хоч випадково зазирав в її глибини. Тоді Ти став безкрайно байдужий.

Ти не кохав Іни, і ніхто не покохав її. Її всі любили за те, що вона їх любить. Іна була закохана у багатьох, але нікого не кохала. Не через те не кохала, що не могла кохати, а через те, що не могла кохати одного. Іна кохала зразу всіх, але Тебе — надмірно. Її душа була необмеженою до кохання і до віддання себе в офіру загалові.

Її душа була переповнена натхненим змістом і осліпляюче яскравою сонячною блакиттю. Блакить її душі була протилежною Твоїй. Ваші душі були бігунами одної кулі: вони не могли існувати одна без одної і не могли злитися. Як бігуни кулі — бігуни ваших душ не можна уявити ні нарізно, ні вкупі. Ти не знав цього, але відчував з самого початку.

КОЛИ ПОЖОВКНЕ ЛИСТЯ...

Падає, падає листя.

Падає листя пожовкле на Твою голову, на руки. В прозоро-блакитному, ніжно-холодному сонячному повітрі жовто-золоті сльози

жалю за минулим… Падають нечутні і тануть як завмираючий лебединий сміх лоскотною тихою тугою радісного небуття.

Оповитий розмаїто-жовтим серпанком осени садок задумливо конав. Шемрали верхівля дерев тобі про останнє… Молитовним піснепохороном линули з хати звуки сопілки, на котрій тужила Іна за вікном. Тужила за весною. А за осінню?

Осінь — то вогневий птах, що, майнувши злото-пломінним крилом, сконає, спопеліє дощенту. Шалений танок різнобарвної смерті, що ниже в бурштинове намисто гаї і садки. Ти полюбив осінь.

Покохав осінь і зненавидів весну. Іде весна, як вагітна молодиця-міщанка в зеленому одягу без жадного смаку. Поважна і нечепурна, задоволена: родить, родить і їсть, їсть… Так безупинно. Ти покохав осінню красу і, коли пожовкло листя, забував про весну.

Коли пожовкне листя… Ти кохав.

Прийняв свою улюблену позу: тінню розіслався на солом'яній канапі, безсило кинув руки на поруччя, заплющив очі. Ні про що не думав.

Слухав смертний сміх осінніх сліз. Ти кохав. Мрію-Мавку…

Від блідоокої Іріс

з поцілунком смерти

тьмавий незримий ефір

Нілі свяченого твір

злотно-срібній осені в жертву

мою насолоду коханням приніс,

насолоду смертю Іріс…

Речитативом декламував Ти, і похоронний спів сопілки Іни прагнув поховати це Твоє кохання.

Коли пожовкне листя і полетить, повисне в павутинному повітрі… Коли Твоя душа полине услід їм прозорим золотаво-блідим листком і подібно їм лишиться в павутинному повітрі… Ти кохав.

Дочку таємниць споконвічного, свою недосяжну дружину — біловолосу царівну з пишною квіткою лотосу на голові замість корони, із смарагдовими очима й губами-жаринами, з гадючим тілом-вогнем, з безсоромними рухами, Ти покохав безсонними блакитними ночами, покохав надлюдською мукою-коханням. З палаючими самобуттям очима, з розслабляючим тремтінням в тілі ти віддавав їй найкращі хвилини свого існування, ти віддавав їй місячну осінь в блакитній пітьмі своєї спальні.

Падає, падає листя.

Падає листя пожовкле тобі на заплющені вії. Ти відчуваєш в них поцілунки своєї Мавки — Іріс, що висмоктують з Тебе кров краплю за краплею, що відбирають у Тебе всі життьові соки, що лишають Тобі лише забуття і тихий лоскіт.

Розплющив очі, а перед Тобою стояла Іна з золотою короною волосся й оберемком запашного осіннього листя. І зразу заплющив.

Чому ніколи… Ні одного погляду… Не поділилися зі мною тугою свого життя, щоб могла я понести її разом з вами і стати близькою, — лащилась Іна.

Я пишу поему, де королівна, властителька жовтого палацу, покохала мене і жовті вбрання. Чом не одяглися ви в жовте?

— Мій несподіваний, — рожево сміялася Іна, — ваш смак мінливий, як хвилі. Я кохаю вас і без цього, а поеми мені краще не читайте.

Вона схилилась над Тобою і гладила Твою руку:

— Розворушіться! Такого пекельного убийчого настрою не можна знести. Сьогодні до нас прибудуть червоні, сьогодні буде Яся, сьогодні ви мусите поговорити з нею, вона ненавидить вас, і це неможливо. Я хочу, щоб ви додержували нашу інтимну угоду і в дрібницях. Правда, ви це зробите? Правда ж? Ви так рідко буваєте у нас на дачі, ми так рідко бачимо одне одного, ствердіть — правда?

Ти не розплющував очей, а Іна метушилася й непомітно для Тебе поцілувала край Твого вбрання, добачивши, як Ти несвідомо повів потакуюче головою на її домагання.

— Мені однаково, тільки навіщо ви так багато балакаєте?...

Коли ми переконаємося, що кохаємо одне одного, то ми станемо чоловіком і жінкою.

Сумно сурмили Тобі осінні голоси про минуле, а Іні — майбутнє.

Ти кохатимеш. Ти кохав... але зараз...

Коли пожовкне листя... Коли Твоя душа полине у тьмаву блакить небуття... Так, її, Панну Мавку-Іріс, опиту блакитним баговінням червоногубу мрію Ти не можеш забути.

— Так.

— Так, — ледве чутно торкались Тебе пожовклі осінні листки і стверджували.

Конав золотий присмерк, осінній і білий місяць тремтів між деревами в жадобі кохання. Тобі неприємно було слухати, як сопілка Іни промовляла виразно про весняні поцілунки й обійми. Коли пожовкне листя — немає весняної туги.

Ти змінив свою улюблену позу й пішов назустріч хвилюючій радості. Ти віддаси сьогоднішню блакитну ніч їй, віддаси насолоду самозабуттям в пітьмі маленької чужої кімнати.

* * *

На веранді мусив зупинитись й опустити долу погляд: назустріч наближалася Яся. Ти не почув, що прошепотіли її шарпкі підмальовані губи, Ти не помітив, як стреміли вони до злиття з Твоїми в шалених, бурхливих поцілунках, і стояв, аж поки вона зникла.

В рано освітленій просторій вітальні хтось великий ставно ходив з кутка в куток. Вперше за давній час Твій погляд зустрівся з чужим.

Чи ж із чужим?

Твій погляд зустрівся з променистокарим поглядом високого огрядного, трохи заповного мужчини літ під сорок з смуглявим обличчям, русявим волоссям й такою ж кучерявою бородою. Перехрестя ваших поглядів тривало надто довго і було надто глибоке. Після таких поглядів їх власники зразу розуміють більше, ніж треба. Ти не думав про те, що він відчував, але сам відчував, як шумувала в Тобі кров.

— Мене звуть Чоловіком, присядьмо, юначе, познайомимось.

Ти сидів біля Чоловіка на канапі, а його рука важко лежала на

Твоїй. У нього був вітровий голос з тембром:

— Кажете, нудно? Коли розгубили життьові цінності, нічого не залишається більше, як лише нудьгувати й жити на прибутки від чужих капіталів. Мені вас дуже шкода, бо ви мені подобалися, і я хочу примусити вас переконатися ві мні.

Чоловік дивився на Тебе пронизуватим, карим поглядом, а Ти все дужче відчував незнане, свіже шумування крові в собі.

* * *

Коли пожовкне листя, а блакитна ніч вступить в свої права… Ти віддавав їй найкращі хвилини свого існування. В маленькій чужій кімнаті Панна вперше примушена була боротися за Тебе, боротися з мужчиною.

Вона прийшла, як і звичайно: зі сніжно-білим розпущеним волоссям, зі смарагдовими жадібними поглядами і губами-жаринами, зложеними для всепроймаючих поцілунків, вся безсоромна і вогненно-гола. Ти відчув тоді, що згасла в Тобі вічно нова згага пестощів, що залишились вони чимсь старим, заялозеним, а заступило їх щось нове, щемляче, перед чим у знесиллі згиналися коліна й тремтіло серце. У весь зріст поруч з Мавкою став Чоловік з засмаглими зарослими грудьми і мужнім станом. Він своїм тембровим голосом кликав кудись і обіцяв життя. Вся — гріх, кинулась Тобі в обійми Мавка-Мрія з погрозою залоскотати до смерті. А Ти, як і весною, віддався млявий і не відповідав. Не спліталися, як раніше, Твої руки з її гарячими руками, не зливалися Твої губи з її губами-жаринами.

Блакитне місячне проміння невмолимо освітлювало її прозаїчне жіноче єство, і казкова мрія розпливалася і щезала разом з димом Твоєї цигарки, що нервово ряд-у-ряд її палив.

Щоночі з'являлася вона, як і звичайно, щоночі лащилася і щезала разом з цигарковим димом, аж поки не стирався образ мужнього Чоловіка, що кликав, аж поки не згас блакитний місячний серп і перестало падать осіннє, пожовкле листя.

Коли пожовкне листя, і Твоя душа полине в блакитну безвість, Ти тужиш за царівною Мавкою-Іріс і пригадуєш перемінні її перемоги над Тобою і над Чоловіком. Коли пожовкне листя...

В САДУ КОЛО ХАТИ

Потім мені довелося з Іною.

(Садок коло хати почорнів, і безсиле сонячне тепло не могло змінити його похмурого вигляду).

Про Тебе:

— Навіщо ви його перетягли в роботу червоних?

Вона задоволено-здивовано вся повернулася:

— Перетягли? Адже ж він не належав ні до якої сторони, і перетягати його не було чого. Та це і не я зробила, — сумно додала вона після довгої задуми. — Після зустрічі з Чоловіком він завжди був з червоними, і майже щоразу приходив на наші збори, за винятком хіба останніх часів.

— Чоловік?

— Ви його не знаєте. Це мій дядько, лісничий по прізвиську "Чоловік", будучий демагог. Зараз він ховається в льохах. Здається, його піймають.

Іна говорила уривчасто, і в її словах про Чоловіка відчувалася захована злість.

Я зітхнув якнайглибше:

— Привчає себе. Це страшна зброя.

Перед погрозою її не один зраджує. Це не те, що було в старі часи. Тепер дуже вподобали льохи… Згадаєш про цю, може, неминучу долю і затремтиш. Так хочеш жити, вхопити від життя найбільше… Ви знаєте, як щемить боляче, коли мов перед смертю перегортаєш сторінки свого життя і не знаходиш всього, що мусить бути — не знаходиш особистого життя. Коли б не фанатична віра в неминучу, за стільки років виборену перемогу червоного всесвіту… І хоч не нам про це говорити, все ж хочеться. Хочеться тої ніжності, якої давно не знав, яка цінна. Ви не подумайте, що я говорю про себе з вами. Але він. Його втягнуто в роботу, треба передбачати й наслідки. Він такий особливий…

Іна пригорнула мою голову до своїх грудей і гладила по чолу вгору.

— Що за настрій? Не треба.

Я привернув своє обличчя до її обличчя, і ніжний, короткий, як блискавка, поцілунок опломенив наші уста.

Ми, солодко розмовляючи, близькі, покинули вечірній садок коло хати і в маленькій кімнатці з тьмаво-зеленуватим освітленням спали і не спали. Потім ствердили свою віру в нашу перемогу.

— Я його дуже люблю, — говорила про Тебе Іна вранці, прогулюючись зі мною в туманному садку коло хати і кутаючись у велику хустку. — Він такий безпорадний і вишуканий, не ворожий. В нього всі закохані, і мені це так приємно.

Заласкана мною Іна забула про ваші взаємовідносини. Забула про те, що Ти ні разу не поцілував її, забула, що вона ні разу не цілувала Тебе, забула про те, як не раз, необачно заснувши у неї на ліжку, вранці Ти ніжно заявляв, що не наспів ще час здійснення інтимної угоди юнацьких ваших літ.

Люба, вона щиросердно забула про все це, а на розстанні я палко її цілував.

Затим в садку коло хати відбувалася трагедія. Сивий холодний туман окутав блакитну душу Іни міцними тенетами. Обнявши вогкий чорний стовбур мужнього дуба, вона ридала злими слізьми, що мов краплинки роси серебрилися на її віях. Самотниками проходили повз її очі численні ряди червоних борців, що були жахом старого світу. Вона мусить всіх їх полегчити, підтримати на страшній путі, вона… А вона ж просто дівчина, яка нічого не вміє, не вміє навіть ненавидіти так, як це вважає потрібним. Вона лише ридає з ненависті.

Чого вона сама від себе вимагає, — кохання. В знак вірності свого заприсягання урочисто поцілувала холодний стовбур мужнього дуба.

Чого вона сама від себе вимагає, — кохання. В знак вірності свого заприсягання урочисто поцілувала холодний стовбур мужнього дуба.

Щира, наївна Іна! В вирові боротьби розтопчуть тебе як тендітну польову квітку кінські копита дикого табуна.

В садку коло хати лишиться твоя блакитна душа сумувати улюбленими тобою звуками сопілки за животворною весною, сумувати серед поруділого листя і сивих туманів.

В садку коло хати лишаться спомини однаково близьких і однаково чужих тобі людей, а сама ти навіть не зможеш піти по світу шукати людського духу і полекшень своєму людському лихові.

В садку коло хати, на стежці від хвіртки виросли жаб'ячі опеньки, які дуже зацікавили Іну. Схилившись над ними, вона зірвала…

Потім за соромилась і посадила їх знову у викопану ямку. Вона ще не прочитала листа Ясі.

Тітка писала… Не писала, а дряпалась у вічі, — Іні зробилось так гірко, немов вона наїлась цих жаб'ячих опеньків. Як би була зараз побачила Ясю, поводилася б з нею так ласкаво, як ніколи.

Іна блукала в тумані і силкувалася собі уявити сонце, її блакитні поривання кружляли у верхівлях дерев, понад туманом в садку коло хати, несвідомо зв'язані з Тобою.

ПАЛАЛА ЧЕРВОНА ЗАГРАВА

Довгі роки точилася нещадна боротьба двох світів. Давно вже вона загубила свої окреслені форми і перетворилася в стихійно уперту масово-криваву боротьбу, людськість забула мирне життя. І ніхто не знав, що трапиться з ним завтра. Не хотів знати.

В околицях великого міста, в якому давно не було жодного уряду, лідер червоних Чоловік зібрав нараду в напівзруйнованому великому подвір'ї. Сідало сонце за кам'яницями, коли Ти зблід, підвівся і пошепки промовив:

— Національна гвардія…

Крізь відчинене вікно вітер зашелестів паперами на столі, і більше нічого не було чутно.

В Тебе солодко підгиналися коліна і незнана блакить стисла Твоє серце в тремтячому ваганні. Чуйно ловила вона якісь нечутні звуки і крізь Твій тьмавий погляд вирисувалося невиразне щастя.

За хвилю всі позникали.

Внизу перед тобою стьожкою сіріла вулиця. Ти долічерева ліг на дах, а гава цікаво наглядала з сусіднього димаря: лежить-бо чорний труп. Коли б вона могла зазирнути в вічі, її пташине серце стислось би від смертельного жалю. Своїм блакитно-тьмавим поглядом Ти байдуже повів по кулеметних стрічках і по сірій стьожці міської вулиці.

Чоловіка з Тобою не було, але Ти хотів зробити все для нього. І коли вулиця зацокала важкими чобітьми гвардії, Ти не запитав себе, чи не могла випадково десь поблизу бути близька Тобі людина. Ти знав, що Чоловік там не може бути, Ти почував це. З безкрайно байдужим уважним виглядом Ти завів машинерію.

Оглашенно підхопилася гава і не знала, куди летіти-тікати. Задзвеніли шиби у вікнах, забряжчало шкло на брукові, зацмокали кулі по вулиці, безпорадно зміцнилось гупання важких чобіт десь знизу.

Твій кулемет гавкав весь час з невеликими перервами. Мов вірний пес. Я чув його настирливе гавкання, навіть крізь чиїсь інші численні постріли, навіть тоді, коли до нього приєдналися ще два інших гавкання.

Я знав, що Ти лежиш на даху і спокійно уперто опорожнюєш кулеметні стрічки. Затріпотало мені серце, і я захотів негайно побачити Іну.

Зростала заграва. Червонодимна й незрозуміла. Спокійна. Озираючись на неї, я вийшов за місто й відчув, що палає подвір'я, де лишився Ти на даху. Нестерпуча згага знайти Іну гнала мене вперед. Захоплено похапцем позираючи на заграву, я радісно летів у лагідно тиху, рожеву від світла пожежі ніч.

Зростала, грала червона заграва. Вдарило й упало раптом в грудях у мене. Я зупинився.

Під безлистою грушею мужня постать Чоловіка. Нахилився гнучко до Іни, тримаючи її за стан.

Блакитна Іна. Іна блакитна! Я гордий за тебе! Я зараз заграва!

Іна як заграва! Я був щасливий вищим щастям, коли великий міцний Чоловік вхопив тебе поперек, підніс від землі, а потім злилися обоє з землею.

Іна не противилася, а я життьорадісно співав. Я забув про її майбутній блакитний сум.

Росла, палала червона заграва.

Я був вкрай переповнений життям і поспішав йому назустріч. Кров переповнила жили, а від близького полум'я було душно. Було душно і Ясі, яка захекалась і зупинилась біля занедбаного паркана. Бона загубила капелюх і перук-шиньйон, а на ній помітні були сліди бротьби з вогнем.

— Де він? Він зараз має бути моїм!

Яся питала і дивилась крізь мене. На її спітнілому обличчі грали вогні пожежі і змазались фарби. Яся вказала пучкою на заграву.

— Без нього я більше не можу!

Я взяв Ясю за руку і прислухавсь, як відбивалися в мені шуми заграви.

Я переконаний, що Ти зрозумів Ясю більше, ніж я. Я знаю, що Яся розуміла Тебе, — але то був мент, коли вблизу шуміла гаряча заграва. І наші груди розпирала згага життя. Яся заплющила очі і впала в мої обійми. Наші спітнілі тіла сплелися в одне ціле під рожевим від світла заграви парканом. В пізньому осінньому бур'яні.

Внизу палала, грала гаряча червона заграва. В ній непомітно повз нас промайнула Твоя постать з ознаками опалини в одежі.

Знесилені, ми з Ясею радісно співали, а потім я пристав до озброєного загону червоних, який прибув на місце пожежі.

Ти не знав, що відшукаєш Чоловіка, але відчував. Ти несвідомо йшов вперед і знаходив задоволення в самій ході.

Старожитній курінь нагадав Тобі щось предковічно-кревне, а Чоловік в ньому був як первісний дикун, що надміру стомлений — відпочивав. В розстебнутій сорочці, з далеко відкинутою назад головою і звіряче-повним сном.

В Тобі почалося невідоме шумування крові. В Тобі прокинулося одвічно тьмаве захоплення. Ти затремтів.

Палала, грала червона заграва. Не стримав себе і напружено стрибнув вперед. Стиснув міцно кулак і погрозливо кинув його в небо. Обсмалене волосся, подерта одіж робили Тебе схожим на печерного мешканця передмікенської доби, а в Твоєму глибинному погляді чезли всі надбання новітньої культури. Твоя блакить сполучилася в одноцільну пляму зі спокійно-величною, таємничою загравою. В Тобі вона росла, палала.

Простяг вперед ласкаві свої руки і наблизився до сонного.

Чоловік — лідер червоних — в той мент злився з образом Твоєї душі в одне щемляче омління. Ти пригорнувся до його могутніх заростих грудей. Тобі нічого не було треба.

— Це ви, Юначе? — запитав раптово Чоловік і спросоння обняв Тебе сильною, хапкою рукою.

Плетиво тину творило незграбне мереживо на тьмаво-рожевому нічному фоні заграви. Суха солома неохоче шамотіла, а в роті у Тебе пересохло. Чоловік знов заснув.

Великий, вилитий з тіла-криці, заростий фавн — лідер червоних — це той, що темними ночами снився Тобі і обіцяв життя.

Це той…

Злякано жахнулася солома, на фоні смішного мережива зросла велетенська постать-примара. Чоловік згори міцно стис Тебе за лікоть, а в горлі запекла згага.

Млявість насиченої болотяної блакиті всмоктала в себе Твої поривання. Чоловік згадав недавню Іну. Під безлистим деревом, тримаючи її за стан.

Коли в незрозумілому самозабутті Ти в знесиллі впав на солому, без тями, чоловік відчув, який дорогий Ти для нього, який необхідний. Дивувався — невже Тебе так образив? Не повірив, посміхнувся. Розправив широкі плечі, випростав на сторони руки, вийшов з куріня і вигукнув…

Палала, грала червона заграва.

АОРИСТ

У темних проваллях одвічної тайни снувалась легенда аорист. Знаки незнані і давні Твою тамували блакить. Чийсь придорожній надгробок з дикого каменю дороговказом шлях Твій відзначив, нудьгу невимовну й байдужу у душу Тобі навівав. Пітьму безкрайних світів Ти зором незрячим своїм пронизав і застиг в бутті.

Будівлі титанів, величні квіти, аромат саркофагів і порох віків, ритмічно гойдалися постаті в убранні фіалковім, довгім. (Над усім панувала нерухома застиглість аорист).

Дим благовоній, отруйні напої, тогобічна свідомість і погляд бездонний людини аорист — гонилися разом з Тобою. З болем солодким Ти линув в безвість лоскотно-щемливу.

Смертельне кохання — байдужість аорист!

Підобгані ноги під себе й руки уперті у ліжко, безсило піднесені вгору уста, гойдання ритмічне.

Їоги в індійських печерах хай вчаться у Тебе.

О, сількісь!

Темно в кімнаті. Темно й дико на дачі. На кручі над насипом грізним центрозалізниці гуляє у голих деревах бурхливий вихровій, оскаженіло боре усі перешкоди, дико стрясає стіни твоєї схованки.

То шуми багравіі стихії аорист. То говір Твоєї душі.

Ти радо всміхнувся — всміхнувся! Ти міг заспокоїтись. Відпочинок знехіті прийняв, як приймав усе інше.

Де Чоловік?

Ти глянув навколо. Коли б не негода надворі, пішов би відразу до нього в сторожку.

Але було Тобі на душі спокійно і лінь, а в темних проваллях одвічної тайни снувалась легенда аорист.

Здригався від напруження і скаженої ходи експресний потяг. В непроглядну темряву ночі кидав яскраву смугу іскор. Гуркіт і брязкіт виповнювали на мить буряну порожнечу темного кола і знову зникали за вітром. Дві червоні крапки чезли в невідомому, нагадуючи про той клапоть життя, що летів в блакитну недосяжність. Сопів і нетерпляче приставав на підйомі.

Ти чогось злякався і не міг відшукати причин. Аджеж повз Твою дачу проходили не раз потяги, а до того, що Тебе впіймають білі чи кольорові, ти ставився спокійно, як і до всього іншого.

Лютував коло дачі вітер.

Шипів і стрибав поміж вагонами і здирав все, що не було міцно зв'язано з основною масою його ворога — потягу. Стояли на буферах останнього вагону, вона вчепилася в якесь поруччя, вистромилась на заплющений злий вітер, зігнулась як пантера до скоку, і в неї завмерло дихання. Рвав вітер її сукню, засмоктуюче тяг за собою і лякав.

Щось рвонуло. На буферах нікого не залишилось.

Яся вмить підхопилася з землі на стрункі ноги, прислухалась до зникаючого потягу, несвідомо притулила руку до невеликої рани на голові, пригнулась і зникла поспішно.

Лютував вітер за вікном Твоєї кімнати і заглушав шарпкі чиїсь кроки на веранді дачі.

Ти сторожко розбирався і не міг розібратися.

В хаосі титанічних пірамід і експресного потягу. Тремтіла легенда аорист.

В шибу темного вікна вона зашкрябала пальцями. До мовчання буряного вітру додалося Твоє мовчання. А коли відхилилися двері і до Твого ліжка підстрибнула Яся — Ти заспокоївся.

— Я прийшла, бо не могла не прийти. Не могла більше.

У темних проваллях одвічної тайни снувалася легенда аорист.

Гойдався ритмічно, поволі на ліжкові сидячи. Яся присіла в куток під дверима. Буйно палало кохання у її грудях. Підвелася, простягла руки. Душила одіж: хапливо скинула все, лишилась в короткій білій кошулі.

Тоді Ти спокійно одягся: щось нагадала собою стороннє для Тебе. Пітьму безкрайніх світів Ти зором незрячим своїм пронизував і застиг у млявому забутті.

Яся тілом гарячим вилась на Тобі.

Величні будівлі титанів, квіти величні, аромат саркофагів і порох віків.

Вона цілувала Тебе куди хотіла і як хотіла.

Ритмічно гойдалися постаті тьмаві в убранні фіалковім, довгім.

Яся шепотіла натхненно й гарячково, а солодка безсилість всю її розтопила.

Дим благовоній, отруйні напої, тогобічна свідомість і погляд бездонний людини аорист гойдалися в Твоїх очах.

Яся млосно скрикнула, і Ти її ніби вперше помітив.

— Ви мені заважаєте, — спокійно їй промовив. Вчувся скрегіт зубів. Яся вдарила Тебе по обличчю, а Ти її вдарив у груди. Вона зникла негайно.

Потім Ти мляво мусив почати пригадувати.

— Чого вона сюди з'явилась? Чого їй треба? Вона за щось, здається, вдарила мене. Але я їй нічого не зробив!

Голі дерева рипіли, стогнали. Чорні дерева. З веранди з'явилась між ними біла й напівгола постать повії. Тинялась від одного до другого стовбура — шукала. Душа Ясі зблідла від холодного жаху. Вона хотіла втекти кудись, назавжди, — вразило її смертельно.

— Коли б він виявив хоч презирство, хоч ненависть, хоч огиду, а не тогобічний спокій, не спокій!

Але я його, здається, вдарила — то за сороку Іну, — машинально думала про Тебе Яся і божевільним поглядом шукала тільки.

Платан біля веранди нічим не відрізнявся від усіх інших платанів. Хіба лише тим, що збоку нього в повітрі гойдалося, біліло чиєсь тіло.

Несамовито гуде вітер, оскаженіло боре усі перепони, дико стрясує стіни Твоєї схованки. То шуми баграві стихії аорист.

Ти заснув без снів.

Рано удосвіта, коли на безхмарному тихому небі займалися ранішні зорі, а природа спокійно й задумливо відпочивала, Ти обережно вийшов зустрічати сонце.

Як вийдеш Ти з хати і випадково поглянеш на садок, на платані побачиш холодний і довгий труп Ясі. Обминеш його Ти байдуже і підеш.

Зустрічати сонце осіннє.

Індиго і кобальт навперейми змагались за своє панування в освітленні Твоєї путі. Кошулю і ноги на трупі окутав суворий ультрамарин. Край неба баканом закаляло.

Стремів Ти до нього і ні про що не хотів думать. Попереду в Тебе життя й Чоловік, позаду ж — труп Ясі висить.

Чим же ти винен? Хіба лише тим, що всі інші не такі, як і Ти?

У мене стискається щось у грудях від жалю за Тобою. На Тебе не повпливала шкідливо смерть Ясі: Ти був безкрайно байдужим, а Яся не могла поводитися інакше. Ти спокійно пішов далі у життя, мов пішов на коротку проходку. Пішов між иншим і не повернувся.

Чийсь придорожний надгробок з дикого каменю дороговказом шлях Твій відзначив. У темних проваллях одвічно" тайни снувалась легенда аорист.

ПІД МІСЯЧНИМ ПРОМІННЯМ

Це був останній прояв осінньої ласки. Навіть місячними ночами не почувалося осіннього холоду.

Під ногами шамотіло сухе листя, у верхівлях дерев місячне проміння творило срібно-блакитну різьбу. Ти задумано йшов без дороги поміж деревами. Ліс чатував.

Блакитна пляма місячного світла знизилась на землю і пішла Тобі назустріч.

Вона була в білому хлоп'ячому вбранні, підперезана синьою стрічкою. З розпущеним довгим волоссям.

Хіба Ти міг знати, що то?

Перелякано-благаюче простяг до неї руки:

— Вибачте, але я, здається, заблудився. Мені треба в сторожку лісничого.

Вона зупинилася й мовчала. Відколи ж Ти бачив, що в неї заплющені очі, зробилося моторошно. Ти відчув, як полинув гойдаючись по знесилюючих лоскотних хвилях невідомого. Пішов.

Не відстаючи ні на крок, вона нечутною ходою тінню слідувала за Тобою. Тобі хотілося вітром тікати, несамовито бігти вперед від неї, але Ти неупевненою ходою стиха посувався від дерева до дерева. Чудно тремтів. Твоє обличчя нагадувало місячну пляму, але Ти намагався йти з заплющеними очима. Блакить Твоєї душі застигла під місячним промінням. В ній відзначилися нові стиски серця, що до безтями знесилювали тебе.

Аж поки не почав ховатися за лісовим обрієм тьмавий місяць.

Аж поки не почав ховатися за лісовим обрієм тьмавий місяць.

Поки не спіткнувся Ти на тин, через який і переліз. То була сторожка лісничого. То було в передсвітній час, коли Ти почував утому в колінах і в серці.

Несподівано вона вийшла Тобі з двору назустріч. В білому хлоп'ячому вбранні, із розпущеним волоссям… І зустрілися біля відчиненої стодоли, відкіля надихало теплим запашним сіном.

— Ти пересидиш до ранку тут, а я принесу Тобі зараз напитися молока, — взяла вона Тебе за руку, а її вітровий з тембром голос нагадав Тобі голос Чоловіка і заставив тривожно забитися серце.

Стримано ласкало Тебе льняне сіно і запрошувало вснути. Чиясь гумова гаряча рука обвила Тебе за шию, підвела голову і приставила глечик до уст. В напівсні ти, покірний, ні на що не звернув уваги. Хіба Ти знав, що пив?

Ти відчув давно знане Тобі повільне гойдання на лоскотних хвилях. А на устах довгий засмоктуючий поцілунок. І забувся.

Поволі загубив памороки і не знав, що було далі. Ніколи й не взнаєш. Може, Ти заснув?

Під місячним промінням Ти одужував, поволі підводився з ліжка, на котрому лежав цілі дні з ранку до смерку. І йшов.

Під ногами шамотіло сухе листя, у верхівлях дерев місячне проміння творило блакитно-срібну різьбу. Тебе лякали місячні плями внизу на стовбурах. А коли Ти озирався назад, бачив її.

Вона йшла в білому хлоп'ячому вбранні, підперезана синьою стрічкою. З розпущеним, довгим волоссям. Тобі хотілося тікати вітром, несамовито бігти від неї вперед, але Ти неупевнено посувався від дерева до дерева. Чудно тремтів.

Не наздоганяючи й не відстаючи, нечутною тінню вона слідувала за Тобою.

Ганка — смуглява дочка Чоловіка. Вдень це була звичайна дівчина в запасці, що охоче допомагала своїй глухій і німій бабі в хатньому господарстві. На Тебе не звертала особливої уваги і як і всякому хворому подавала Тобі води, застеляла ліжко. Мало говорила і не дивилась не Тебе.

А коли сходив місяць, вона впивалася в Тебе своїми великими карими закоханими очима і не могла відірватися. Під місячним промінням вона завжди прогулювала в лісі, переодягтись в біле хлоп'яче вбрання свого покійного брата і підперезавшись синьою стрічкою.

Тепер замість того, щоби під місячним промінням з заплющеними очима йти на зарослу полинем могилу матері — Ганка невідступно слідувала за Тобою.

Ти без волі, підсвідомо і неупевнено гуляв лісом, аж поки не починав ховатися за лісовим обрієм тьмавий місяць. У загорожі сторожки перестрівала Тебе Ганка. Тремтіло й блідло місячне проміння. Місячні плями затьмарювались і зникали. Твоє напруження змінялось втомою.

А укладаючи Тебе, надмірно стомленого, спати у ліжко, Ганка з захопленням цілувала Твої безсилі руки.

Ти не міг зрозуміти. Ти не міг заспокоїтися. Одвик. Забув. Ледве заплющував очі… Ти її бачив. Ти міг торкатися її.

Її прибивало на берег Дніпровими хвилями. Зі сніжно-білим мокрим волоссям. Зі вплетеними в нього раками замість квітів.

З жахливо-посинілою красою роздутого тіла. З заплющеними очима — Іріс. Вона, нежива, злазила на кручу над Дніпром і докірливо лягала блакитним трупом на пожовклих листях під місячним промінням.

Це повторювалося всякий раз, як тільки ти заплющував очі. Не міг вснути.

— Де батько? — гарячково запитався Ти у Ганки.

Ти ніби вперше її побачив і застиг в надзвичайному здивуванні: так похожа вона була обличчям на Чоловіка… Ганка злякалася, і її великий зір тремтів під Твоїм тьмаво-настирливим поглядом.

— Немає…

Потім вона до самого вечора плакала. Тихенько в закутках. Ти лютував на неї. Не міг бачити її обличчя, так похожого на обличчя Чоловіка. Ледве заплющував очі… Докором гойдалася на хвилях мертва Іріс. Мрія-Мавка, овита блакитним баговінням.

Над вечір зашумів ліс, і місячні плями метушилися, стрибали на деревах. Ти був дуже занепокоєний і пішов не в лісний гомін, а до Дніпра. Маленька Ганка в запасці, згорбившись, пішла за Тобою. Вона, здається, плакала: Ти не озирався. Вспішався, розмахнув руками, почував себе дужим і диким. Вітер розвівав Твоїм убранням.

Коли Ти спустився до Дніпра, Ганка лишилася на кручі і почала кидати в Тебе камінцями. Чим далі більшими. Ти іноді пригинався, аби вона не влучила тобі в голову. Ніби хотіла сказати:

— Лишайся там. Більш ніколи не вертай назад.

Під розірваним місячним промінням Ти шукав на березі знайомого трупу. Бродив по коліна в воді. Заклопотано придивлявся. Перебігав з місця на місце. Перевернув чийсь човен. Спітнів.

— А, може, швидше знайду на кручі?… — і Ти подерся на кручу.

Затремтіло в грудях у Ґанки в передчутті недоброго. Перелякано побігла кудись вбік.

Коли ніде нічого не надибавши, з розпукою в серці Ти втомлено заплющив очі…

Під розірваним місячним промінням Ганка метушилась біля трупу, як кішка біля кошенят, під час небезпеки. Закривала його сухою травою і пожовклим листям. Посипала землею. Але все це Ти розгріб і розкидав. Вітер Тобі допоміг. А місяць висвітив Тобі знайомі риси дужої постаті — смугляве обличчя, русяве волосся і таку ж кучеряву бороду. І чорну рану в мужніх заросли грудях.

Як стій, випростався, заломив над головою знесилені руки і мов підтятий упав на труп.

Цілував чоло і руки…

Під місячним промінням в блакить Твоєї душі упав наглий камінь і розгойдав, може, востаннє її стоячі води, оздоблені блідно-зеленою ряскою. Круги ширились, дужчали і не стихали.

Ганка сиділа осторонь. Звірятком. Під місячним промінням. Вона бачила вже втретє труп батька. Вона вже не могла плакати ані за батьком, ані за своїм місячним коханням. Під місячним промінням в неї спорожніла душа в німому стремлінні до Тебе. Під місячним розірваним вітром промінням.

Коли б Ти міг свій тьмавий блукаючий погляд… Коли б Ти міг чути своє закрижаніле серце…

Ти знав, що Ти не можеш лишити трупу. Не можеш відійти від нього.

Розпачливо хлюпались хвилі об човен. Вогко вітер у вуха свистів. Сизий місяць намагався сховатись за кущі зляканої хмарки.

Танка стримано гребла веслом, а Ти пильно вдивлявся у місячні бризки води.

Труп Чоловіка лежав на днищі човна. Під місячним промінням з ним Ти прощався востаннє. Міцно схопив поперек, аби більше його не було. Аби більше його Ти не бачив. Не снив.

Коли не спромігся підняти:

— Допоможіть мені, Ганко.

Розпачливо човен хитався, стрибав. Зачерпнулися хвилі. Полилася вода, — і… Мовчки ви перекинулись: ніхто з вас не скрикнув. Силкувались вчепитися за перевернутий човен. Ковзались руки. Труп Чоловіка відразу спустився на дно, а поблизу самітне на хвилях гойдалось весло.

Ганка — прирічна мешканка. Ганка чула в воді себе рибою. Але міг і Ти плавати. Лише холодно. Лише страшно. Під місячним промінням.

Під місячним промінням відбувалась трагедія. Трагедія смуглявої Ґанки, дочки Чоловіка. Гострим сумом серце її защеміло.

— Я більше його не побачу. Він більше до мене не верне.

Востаннє дивилась на Тебе. Тяглася руками.

Ти відчував небезпеку. Ти відчував щось недобре. Тримався як далі від неї.

— Востаннє… хоч поцілую…

Вмить опинилась перед Тобою. Обхопила міцно за шию руками-обценьками. Вп'ялася губами тремтячими у Твої губи…

Рішуче відривав її від себе і почував, як засмоктує вода вже на дно. Прагнув врятуватися, жити. Надаремні зусилля. Аж поки Ганка мляво згадала:

— Тепер я можу спокійно йти до батька і нені…

Руки відпали від Тебе, безсило повисла на місячних хвилях. Ти стомлений бачив, як вона тонула під місячним промінням. Як поволі зникала під водою. І більше вже не з'явилась на її поверхні.

Спадщинна отруйна кров Твоєї матері, що тяжким, незносимим прокляттям висіла над Тобою, поглинула ще одне офірне серце. Під місячним промінням порожнім одрухом спав в нього Твій блакитно-тьмавий погляд. Безодня Твоєї душі засмоктала його Непереможно. Прибавила і прив'язала місячним промінням. А його мовчазна трагедія не лишила в Твоїй душі жодного сліду і спогаду.

Лише життьові просмики загубилися, ніби обірвані листки забутої квітки.

То не стало Чоловіка. Не стало того, хто кликав і обіцяв життя вітровим тембровим голосом. Шумування крові в собі Ти поховав у шуму вітру і хвиль. Під місячним промінням.

З полегшенням зітхнув: відтепер Ти будеш свобідним. Порожнім.

Ти вистраждав це.

… під місячним, розірваним вітром промінням.

БЛАКИТНІ ДУШІ

Грудень сухий і безсніжний зимно окутав душу Твою спорожнілу. Ночі холодні не приносили сну і не кликали з хати. Вдень Ти подовгу грівся у калорифера.

Ви оселилися з Іною в місті. У великому камінному місті, в якому давно не було жодного уряду.

Ти завмер з пережитого, а Іна боялась підходить до Тебе. Ваші душі застигли в сторожко-напруженому чеканні. Ти не відчував, що Іна твоя наречена. Ти нічого не відчував. Не хотів. Спроваджував хвилини в безвість небуття.

Іна тужила за життям і не могла грати на сопілку. Вона виявляла лише в душі силу ніжності до Тебе. І турботи в дійсності. І величезну енергію в громадській праці. Зворушливо ласкаве відношення до мене і до всіх товаришів. Вона не знала, що ваш блакитний роман наближається до кінця. Не могла знати. Лише відчувала. Тоді згадувала:

— Коли ми переконаємось, що кохаєм одне одного, то станемо чоловіком і жінкою.

З лоскотною тугою кохання тяглася душею до тебе:

— Хіба мені треба переконувати себе чи когось іншого?

Я часто одвідував Іну. Я б хотів вітати й Тебе, але ти не звертав на мене уваги: я часто одвідував Іну.

Я схиляв голову свою наболілу на коліна до Іни. Я ловив її душу зворушливу. Коли б я міг умерти біля її ніг. і, Мій блакитний роман не почався. Не почавшись, скінчився. Іна вся тогобічна, прозора. З задуманим сміхом в очах. Зі схованою тремтячою радістю. З підсвідомим чеканням.

Тоді не міг я вже цілувати її. Вона легенько, але рішуче відвела мою голову від своїх уст.

Тоді не міг я вже вітати Тебе. Ти не звертав на мене уваги, але Іна щоразу ніжніше приходила вночі до Твого ліжка, щоразу ніжніше вітала Твій сон. Щоразу важче мені було слухати оповідання про це.

— Йому зараз нічого не сниться. Він хутко одужає.

Тоді я забував їй сказати:

— До побачення...

Мені здавалося, що я більше не з'явлюсь до неї. Я дуже часто одвідував Іну.

Білі ночі рідко бувають.

Ти не спав, але снив.

Білі ночі холодні. Білі ночі думку твою устрикнули. Твоя думка проснулася, встала. Ти визирнув у вікно і побачив — Блідою вулицею міста йшла Іріс з Чоловіком у парі. Лащилась палко до нього.

Ти скрикнув.

Ніжно стурбована Іна з'явилась негайно. За руку тримала, у вічі Тобі зазирала.

— Що з вами? Стомилося серце у вас?

Ти почув, як крапельки крови важкі спадали у море тьмавої блакиті Твоєї душі. Як стало рожевим від них. Мов під сонцем західнім.

Ти вперше обняв струнку Іну і лице заховав у неї на грудях.

— Іна кохана, одна потвора людська забила мрію мою і життя.

В кутку сірої холодної кімнати ви пошепки сиділи і гріли одне одного власним тілом.

— Бувший депутат всенародного Конвенту, бувший товариш — подвійний убивця. Він забив недосяжну Іріс і Чоловіка. Іна, кохана, пометіться за мене... Я позбавлений змоги сам це зробити. Це виступ дуже складний.

Ти боявся, щоб вона не відмовилась. Ти довго і щиро благав. Цілував її золотаве волосся і руки.

Закохана Іна притулилася вустами до вуст.

— Мій вистражданий, ти кохаєш?

— Кохаю.

— Юнацьку угоду ти пам'ятаєш?

— Трошки потім. Нехай як потвори цеї вже не буде. Правда, це буде скоро?

Блакитна Іна. Іна блакитна… Іна.

Я дуже не хотів йти одвідувать Іну. Я не хотів до самого кінця. Аж поки не постукав тихенько в напіввідчинені двері маленької спальні.

— Прошу дуже. Ввійдіть.

Я побачив Тебе. Може, вперше побачив. Побачив напруження у Твоїх м'язах. І в очах — Твою муку. І блакить.

В ній була тьмава імла давноминулих віків, вкритих теемни-чим серпанком чародійних явищ. Первісний шал і дикунська невибагливість. В ній було омління південних місячних ночей і млявість застиглого болотяного повітря, насиченого отруйними гострими пахощами. І міріядами бактерій жахливих хвороб. В Твоїй душі була блакить одвічної порожнечі.

Я вперше побачив. І потягся до Тебе. Невиразною плямою майнула соняшна Іна кохана і зникла. Я хотів запитати:

— Де ділася Іна? — а натомість промовив:

— Коли ще раз можна вас побачить? — і з жахом подумав:

— Невже це востаннє? Невже більш не побачу?

З цього часу я себе загубив. Я не хотів вже одвідувать Іну.

Ти радий був плакати в неї в ногах. Весь тремтів і тулився до неї. Іна всміхалась краями стомлених уст. В її погляд вселилися промені щастя.

Ти боявся її відпустити від себе. Ти не міг надивитися в душу росяну блакитної Іни.

Іна відчула Тебе. Забула ту ціну, що, не замислившись, кинула в порожню безодню Твоєї душі, зазирнула в чорне провалля. Ти був щасливий, — Іна жила твоїм щастям. Собі не лишила від нього нічого.

Вона усунула останню перешкоду до Твого щастя: подвійну потвору. Так — бувший депутат всенародного Конвенту захлинувся в калюжі своєї поганої крові. Хіба то обходить когось, що для цього Іна мала віддатись під нього?

Ти радий був плакати в неї у ногах. Весь тремтів і тулився до неї.

В маленькій блакитно-освітленій спальні… Повітря холодне нагрілось диханням, палаючим щастям. Грудень сухий і безсніжний не міг остудить — ви стали чоловіком і жінкою.

А над ранок випав сніг, який убив ваші блакитні душі.

Два мертвих трупи з обличчями білими як нововипавший сніг спокійно лежали обнявшись у ліжку з виразом захованої одвічної таємниці на своїх непорушних устах.

Лікарі не викрили прикмет самогубства, а обидва трупи були відпроваджені мною в міський крематорій.

ПОСВЯТА

Останній свій погляд Тобі я присвячую… Присвячую ці слова, що разком нанизав між рядками свого смертного присуду, написав власною кров'ю…

В сутіні вогкого льоху Ти з'явився мені як звичайно: блакитною плямою блідого світла, зі втомленим поглядом тьмавих очей. Тогобічний і вишукано-безпорадний прийняв свою улюблену позу…

Не було в моїй камері жодної меблі. Льох давучко-похмурий, холодний не приймав тих гостей, що приносили радість.

…Руки кинув безсило на поруччя фотелю і очі спокійно заплющив. Я з захопленням марив про Тебе ночами безсонними і не міг відірватися зараз від блакитної плями на вогкому мурі темного льоху.

Ти був по той бік. З самого початку. Ти був тим, чим стану я завтра. А може, сьогодні?…

Я марив про Тебе весь час, відколи побачився вперше. В маленькій відчиненій спальні.

Приємно було мені бачитись знову. Бачить близький мій спокій довічний… Може, завтра, а може, сьогодні…

В сутіні вогкого льоху з'явився Ти як звичайно: блакитною плямою блідого світла, зі втомленим поглядом тьмавих очей. І на скару піду я спокійний і вдячний Тобі.

Ти єдиний, що для мене в цей час є утіхою.

Коли нічого більше не лишилось…

В блакиті Твоєї душі я розгадав усі таємниці і вгледів прийдешнє. Весь потік своїх слів безборонних, що разком нанизав між рядками присуду смертного, я Тобі присвятив. Ти проймаючий. Ти незлічимий. Ти мікроб розкладаючий. Ти отрута живих.

На страті Тебе я пригадаю.

Останній свій погляд Тобі я присвячую.

Київ, 1919